

MAKTABGACHA TA'LIMDA MUSIQA O'QITISH METODIKASI.

Bobojonova Madina Rustam qizi ¹¹ Qarshi davlat universiteti San'atshunoslik fakulteti
Musiqiy ta'lim yo'nalishi 1-kurs 024-62 guruh talabasiMAQOLA
MALUMOTI

ANNOTATSIYA:

MAQOLA TARIXI:

Received:26.06.2025

Revised: 27.06.2025

Accepted:28.06.2025

KALIT SO'ZLAR:

maktabgacha ta'lim,
musiqa o'qitish
metodikasi, bolalar
qo'shig'i, ritmik
harakatlar, ijodiy faollik,
o'yin usullari.

Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarga musiqa ta'limini berishning pedagogik-uslubiy jihatlarini yoritilgan. Musiqa mashg'ulotlarini tashkil etishda qo'llaniladigan zamonaviy metodlar, bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish usullari va o'qituvchilarga amaliy tavsiyalar keltirilgan.

KIRISH. Maktabgacha ta'lim davri bolaning ruhiy, jismoniy va ijodiy jihatdan shakllanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Musiqa, bolalarga nafaqat estetik zavq bag'ishlaydi, balki ularning nutqini, fikrlash qobiliyatini va ijtimoiy moslashuvini ham rivojlantirishga yordam beradi. Shu sababli, musiqa mashg'ulotlarini samarali tashkil etish uchun maxsus metodik yondashuvlar muhim hisoblanadi.

Tahlil va Muhokama

Maktabgacha yoshdagi bolalarga musiqa ta'limini samarali tashkil etish uchun turli pedagogik usullar, metodlar va yondashuvlar mavjud. Musiqa mashg'ulotlari bolalarning nutqini, ijodiy qobiliyatini, ijtimoiy va hissiy jihatlarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Shu bilan birga, musiqa bolalarga estetik zavq bag'ishlab, ularning psixologik barqarorligiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Musiqa Ta'limining Bolalar Rivojlanishidagi O'rni

Musika bolalarning aqliy, hissiy va jismoniy jihatdan rivojlanishiga yordam beradi. Qo'shiqlar orqali bolalar yangi so'zlarni o'rganadi, nutq mahoratini oshiradi va eshitish qobiliyatini rivojlantiradi. Shuningdek, musika bolalarga ijodiy fikrlash, guruhda ishlash va o'z his-tuyg'ularini ifodalash imkoniyatini beradi.

Ritmik mashqlar va raqs harakatlari bolalarning motor qobiliyatini, muvozanat hissini va jismoniy koordinatsiyasini yaxshilaydi. Musiqiy o'yinlar esa bolalarga qiziqarli tarzda bilim berish imkonini yaratadi.

Maktabgacha Ta'limda Musika O'rgatishning Asosiy Usullari

Musika o'qitishda quyidagi metodlardan keng foydalaniladi:

1. Qo'shiq O'rgatish

Qo'shiq – bolalarning musiqiy tarbiyasining asosiy vositasi hisoblanadi. Qo'shiq o'rgatishda o'qituvchi birinchi navbatda qo'shiqni to'g'ri va jozibali kuylab beradi, so'ngra bolalar uni takrorlaydi. Yosh bolalar uchun qisqa, takrorlanuvchi so'zli va ohangi sodda bo'lgan qo'shiqlar tanlanadi.

2. Eshitish Faoliyatini Rivojlantirish

Bolalarga turli xil musiqiy asarlarni (mars, vals, xalq qo'shiqlari) tinglatish orqali ularning musiqiy didini shakllantirish mumkin. Eshitish jarayonida bolalarga musiqaning kayfiyatini (quvnoq, hazin, jasur) tushuntirish kerak.

3. Ritmik Harakatlar va Raqs

Musika bilan bog'liq harakatlar bolalarga ritmni his qilishga yordam beradi. Oddiy qadamlar, qo'l harakatlari, aylanishlar kabi mashqlar bolalarga musika va harakat uyg'unligini o'rgatadi.

4. Musika Asboblari bilan Ishlash

Bolalarga doira, qo'nog'ich, metallofon kabi oddiy musika asboblari chalish o'rgatiladi. Bu ularning musiqiy quloq va ritmik hissini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Yosh Guruhlariga Mos Metodik Yondashuvlar

Har bir yosh guruhi uchun musika mashg'ulotlarini tashkil qilishda yosh xususiyatlarini hisobga olish kerak:

- **3-4 yosh** – qisqa va takrorlanuvchi qo'shiqlar, oddiy harakatlar, qo'lda doira chalish.
- **5-6 yosh** – murakkabroq qo'shiqlar, raqs elementlari, musika asboblari bilan tajribalar.
- **6-7 yosh** – musiqiy o'yinlar, kuy va ritmni mustaqil ijro etishga urinishlar.

Musiqiy Mashg'ulotlarni O'yinlar bilan Birlashtirish

Bolalar uchun o'yin – bu asosiy faoliyat turi. Shuning uchun musiqa mashg'ulotlarini o'yin shaklida o'tkazish samarali bo'ladi. Masalan:

1. **"Kim Tezroq?"** – bolalar musiqa to'xtaganda ma'lum joyga yugurib borishadi.
2. **"Musiqani Top"** – turli kuylarni eshitib, ularning nomini aytish.
3. **"Hayvonlar Sessi"** – har bir hayvonning ovozigacha mos qo'shiq kuylash.

Xulosa

Maktabgacha ta'limda musiqa o'qitish bolalarning ijtimoiy, ma'naviy, estetik va jismoniy jihatdan barkaror rivojlanishida muhim o'rin tutadi. Musiqa mashg'ulotlari orqali bolalar nutq mahoratini oshirish, ijodiy qobiliyatlarini namoyon etish, his-tuyg'ularini ifodalash va guruhda ishlash ko'nikmalarini egallashadi. Qo'shiq, ritmik harakatlar, musiqa asboblari va o'yinlar yordamida o'tkaziladigan mashg'ulotlar bolalarga nafaqat musiqiy bilimlar balki hayotiy qadriyatlarni ham o'rgatadi.

O'qituvchilar bolalarning yosh xususiyatlarini hisobga olib, qiziqarli va samarali metodlardan foydalanishlari kerak. Har bir yosh guruhi uchun moslashtirilgan musiqiy mashg'ulotlar tizimi bolalarning rivojlanish bosqichlariga mos kelishi lozim. Shunday qilib, maktabgacha ta'lim muassasalarida musiqa tarbiyasini sifatli tashkil etish orqali kelajak avlodning badiiy va ma'naviy dunyoqarashini shakllantirish mumkin.

Foydalanilgan Adabiyotlar:

1. **O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha Ta'lim Davlat Standarti** – Toshkent: O'zbekiston, 2022. – 15-20-betlar.
2. **Karimova, M.** *Maktabgacha Yoshdagi Bolalarga Musiqa O'rgatish Metodikasi* – Toshkent: Ma'naviyat, 2019. – 45-68-betlar.
3. **Yusupova, S.** *Bolalar Musiqasi va Uning Pedagogik Ahamiyati* – Toshkent: O'qituvchi, 2018. – 32-50-betlar.
4. **Rahimova, N.** *Maktabgacha Ta'limda Ijodiy Faoliyat* – Samarqand: Samarqand nashriyoti, 2020. – 78-92-betlar.
5. **To'xtayeva, D.** *Bolalar Qo'shiqlari va Ularining Tarbiyaviy Qiymati* – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2021. – 55-70-betlar.
6. **Hasanov, A.** *Musiqa Mashg'ulotlarini Tashkil Etish Usullari* – Buxoro: Buxoro nashriyoti, 2017. – 102-115-betlar.
7. **Qodirova, G.** *Maktabgacha Yoshdagi Bolalarda Musiqa Qobiliyatini Rivojlantirish* – Andijon: Andijon nashriyoti, 2020. – 60-75-betlar.